

VALTIOVARAINMINISTERIÖ

Talousarvioesitys 2020

Julkisen talouden suunnitelma 2020-2023

Kestävä kehitys osana ilmiöpohjaista budjetointia

Armi Liinamaa, Valtiovarainministeriö, budjettiosasto

Ilmiö ja ilmiöpohjainen budjetointi

- VM:n työryhmässä selvitetty eri toteuttamismalleja ja pohdittu etenkin
  - antaako malli paremman kokonaiskuvan ilmiöstä
  - edesauttaako malli resurssien tehokkaaseen kohdistumiseen ilmiön sisällä.
- Nykyinenkään budjettirakenne ei estä käsittelyä ilmiöpohjaisesti.
- Poliittinen tahtotila olennainen - ilmiöpohjaisuus huomattavasti laajempi käsite kuin vain budjetointi.
- Vain 1 tai korkeintaan 3 ilmiötä
  - vaiheittainen eteneminen
  - ilmiöiden tavoitteet ristiriitaisia
- Linjassa hallituksen painopisteiden kanssa.
- Ilmiötarkastelussa nykyiset rajapinnat siirtyvät uusiin rajapintoihin.
- Ilmiöiden rajaaminen haastavaa, ilmiöt ovat usein hyvin laajoja.
- Ilmiöiden piirteillä (laajuus, pysyvyys jne) vaikutusta valittavaan malliin.

Työryhmä on selvittänyt viisi eri toteuttamismallia ilmiöpohjaiselle budjetoinnille

- Mallit esitetty siinä järjestyksessä miten paljon hallinnon rakenteita täytyy muuttaa
- Malli 1 – ilmiöön liittyvän tiedon kokoaminen budjetissa, ilmiöstä tehtävät arvioinnit
- Malli 2 – ilmiöministeri, joka vastaa yhden ilmiön osalta eri ministeriöiden asioista
- Malli 3 – lisärahoitusmalli, lisärahoitusmalli ilmiön osalta
- Malli 4 – yhteiskäyttömomentti, kootaan budjettiin liittyvät määrärahat suuremmiksi kokonaisuuksiksi budjetissa
- Malli 5 – Ilmiö-osasto tai ilmiöministeriö, hallintorakenteen muuttaminen ilmiön mukaan

Kestävä kehitys vuoden 2020 talousarvioesityksessä

- Pääluokkaperusteluissa tuodaan esille määrärahojen yhteydet kestävään kehitykseen.
- Talousarvioesityksen yleisperusteluihin sisältyy kestävän kehityksen luku, joka keskittyy erityisesti hallituksen hiilineutraaliuus tavoitteeseen.
- Luvussa tarkastellaan sekä määrärahoja että veroja, jotka edistävät hiilineutraalisuus tavoitteen saavuttamista sekä budjettiin sisältyviä haitallisia tukia.
- Lähestymistapa on ilmiömallin 1 mukainen.

Kestävän kehityksen luku 6 vuoden 2020 talousarvioesityksen yleisperusteluissa – määrärahat

- Koottu määrärahat, jotka edistävät hiilineutraalisuustavoitetta.
- Määrärahat on ryhmitelty hallitusohjelman strategisten kokonaisuuksien perusteella.
- Tunnistetuilla määrärahoilla edistetään mm. ympäristön ja luonnon hyvinvointia, luonnon monimuotoisuutta, vähennetään päästöjä, edistetään biotalousratkaisuja sekä kehitetään Suomea kohti vähähiilistä yhteiskuntaa.
- Määrärahat kohdentuvat etenkin työ- ja elinkeinoministeriön, maa- ja metsätalousministeriön, liikenne- ja viestintäministeriön, ympäristöministeriön sekä ulkoministeriön hallinnonaloille.

Kestävän kehityksen luku 6 vuoden 2020 talousarvioesityksen yleisperusteluissa - määrärahat

Hiilineutraali Suomi, keskeiset toimenpiteet, milj. euroa

	2019 varsinainen talousarvio	2020 esitys
3.1 Hiilineutraali ja luonnon monimuotoisuuden turvaava Suomi	395	523
3.2 Suomi kokoaan suurempi maailmalla	245	271
3.4 Elinvoimainen Suomi	205	229
3.4.1 Liikenneverkon kehittäminen ja ylläpitäminen	132	292
3.4.2 Maatalous	658	667
Yhteensä	1 634	1 981

Kestävän kehityksen luku 6 vuoden 2020 talousarvioesityksessä - verot

- Vuoden 2020 talousarvioesitykseen sisältyy seuraavissa veroissa muutoksia, joiden voidaan katsoa vaikuttavan hiilineutraali Suomi - tavoitteeseen
- Energiaverokertymään vaikuttaa liikennepolttoaineiden 250 milj. euron veronkorotus vuoden 2020 elokuussa.
- Vuoden 2020 ajoneuvoverokertymään vaikuttaa edellisen hallituksen päättämä ajoneuvoveron alentaminen vuoden 2020 alun jälkeen alkavilta veropäiviltä. Ajoneuvoveron kevennys kiristää myös hieman ajoneuvoveron päästöporrastusta, mutta veronalennuksen päästöjä lisäävä vaikutus lienee kuitenkin suurempi, sillä veronalennus pienentää yksityisautoilun kustannuksia.
- Pääministeri Rinteen hallituksen hallitusohjelman mukaisesti hallituskaudella valmistellaan kestävän kehityksen verouudistus, jonka tavoitteena on edistää siirtymistä kohti hiilineutraaliutta. Kestävän kehityksen verouudistus koostuu energiaverotuksen uudistuksesta, liikenteen verotuksen uudistuksesta, kiertotalouden edistämisestä sekä päästöperusteisen kulutusveron selvittämisestä

Kestävän kehityksen luku 6 vuoden 2020 talousarvioesityksessä – haitalliset tuet

- Ympäristölle haitallisia tukia sisältyy etenkin verojärjestelmään. Niitä on kuitenkin myös määrärahojen joukossa.
- Suurimpia verotukia ovat energiaverotukseen sisältyvät dieselin normia alempi verokanta, jota oikaistaan ajoneuvoveron käyttövoimaverolla; työkoneiden normia alempi verokanta; turpeen alempi verokanta; teollisuuden ja kasvihuoneiden alempi sähköverokanta; energiaintensiivisten yritysten veronpalautus ja maatalouden energiaveron palautus.
- Määrärahoissa haitallisiksi tuiksi voidaan luokitella mm. päästökaupan epäsuorien kustannusten kompensatio sekä eräät maatalouden tuet.
- Vuoden 2020 talousarvioesityksessä ympäristölle haitallisten tukien määräksi arvioidaan aiempiin selvityksiin pohjautuen n. 3,6 mrd. euroa.
- Ympäristölle haitalliset tuet kohdentuvat pääasiassa kolmeen sektoriin: energiasektoriin (hieman yli 1 mrd. euroa), liikennesektoriin (1,4 mrd. euroa) ja maataloussektoriin (hieman yli 1 mrd. euroa).

Talousarvioesityksen valmistelu

- Hallitusneuvottelujen tulos talousarvioesityksen pohjalla
- Hallituksen budjettiriihessä kuullut alustukset:
  - Talouskatsaus
  - Toimialakohtaiset vähähiilisyystiekartat
  - Sosiaalisesti kestävä Suomi
- Tulonjakovaikutukset budjettiriihen käsittelyssä
- Budjettikirjan pääluokka- ja lukuperustelut sisältävät paljon erilaista tietoa, ml. erilaisia indikaattoreita, tunnuslukuja ja seurantakohteita
- Näiden lisäksi tulostavoitteita ja toimintakentän kuvausta esim. virastojen kohdalla sekä eri momenteilla tavoitelukuja
- Haasteena tiedon hajanaisuus ja budjettikirjan paksuus

Budjettikirjan sisältämä indikaattoritieto, esimerkkejä

- Rikosten määrän kehitys, hätäpuhelujen määrä (SM)
- Varusmiesten määrän kehitys, koulutusmäärät (PLM)
- Rahapelitoiminnan voittovarojen kohdentuminen eri aloille (OKM)
- Opiskelija- ja oppilasmäärien kehitys; opintotuen kehitys (OKM)
- Taide- ja kulttuurialan tunnusluvut, esim. apurahojen saajien määrä, taiteilijaeläkkeet, kulttuuriammatissa päätyökseen toimivien määrä; oopperan määrä, elokuva, kirjastot (OKM)
- Liikuntaa harrastavien osuus eri ikäryhmissä (OKM)
- Nuorison aktiivisuus; nuorisotyön tunnusluvut (OKM)
- Maaseudulla asuvien tunnuslukuja; työllisyysaste, kesäasukkaiden osuus, yritysten osuus (MMM)
- T&K-menojen määrä ja osuus (TEM)
- Työttömyys- ja työllisyysaste, työvoimakoulutus (TEM)
- Lastensuojelun palvelut, ikääntyneiden erilaiset hoivapalvelut, sote-asiakkaiden odotusajat, työkyvyttömyyseläkkeet (STM)
- Elintapojen kehitys (STM)
- Työttömyysturvan piirissä olevat (STM)
- Suojelualueiden määrän kehitys, kaavojen määrä, asumisen tuen määrän kehitys (YM)